

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ

ΜΠΑΟΥΝΤΟΛΙΝΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΔΙΑΒΕΤΟΥΝ

0,10 €

ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥΣ
ΣΕ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ 2011

ΜΠΑΟΥΝΤΟΛΙΝΟ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: BAUDOLINO
Από τις Εκδόσεις RCS Libri S.p.A., Μιλάνο 2000
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Μπαουντολίνο**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Umberto Eco
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Έφη Καλλιφατίδη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Αποστολοπούλου
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Τασούλα Μανταίου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Λεπτομέρεια από την «Τοιχογραφία Baldishol»,
1ο μισό 12ου αιώνα, Εθνογραφικό Μουσείο του Όσλο.
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Polystudio
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου, Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© RCS Libri S.p.A. – Milano Bompiani 2000-2010
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, 2001
Δεύτερη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Οκτώβριος 2011

ISBN 978-960-496-284-6

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομηχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ ΜΠΑΟΥΝΤΟΛΙΝΟ

*Μετάφραση:
Έφη Καλλιφατίδη*

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

Το Κοιμητήριο της Πράγας, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, 2011

Το Όνομα του Ρόδου, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, 2011

Το Εκκρεμές του Φουκώ, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, 2011

Δημιουργώντας τον εχθρό, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, 2011

Ετοιμάζονται:

Η μυστηριώδης φλόγα της βασίλισσας Λοάνα

Το νησί της προηγούμενης ημέρας

Στον Εμανουέλε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο Μπαουντολίνο αρχίζει να γράφει	11
Ο Μπαουντολίνο συναντά τον Νικήτα Χωνιάτη	23
Ο Μπαουντολίνο εξηγεί στον Νικήτα τι έγραφε από μικρός	42
Ο Μπαουντολίνο μιλά με τον αυτοκράτορα και ερωτεύεται την αυτοκράτειρα	59
Ο Μπαουντολίνο δίνει σοφές συμβουλές στον Φρειδερίκο	69
Ο Μπαουντολίνο πάει στο Παρίσι	84
Ο Μπαουντολίνο βάζει τη Βεατρίκη να γράφει ερωτικά γράμματα και τον Ποιητή ποιήματα	102
Ο Μπαουντολίνο στον Επίγειο Παράδεισο	110
Ο Μπαουντολίνο επιπλήττει τον αυτοκράτορα και αποπλανά την αυτοκράτειρα	129
Ο Μπαουντολίνο βρίσκει τους Τρεις Μάγους και ανακηρύσσει τον Καρλομάγνο άγιο	138
Ο Μπαουντολίνο χτίζει ένα παλάτι στον Ιωάννη τον Πρεσβύτερο	153
Ο Μπαουντολίνο γράφει την επιστολή του Ιωάννη του Πρεσβύτερου	167
Ο Μπαουντολίνο βλέπει μία πόλη να γεννιέται	183
Ο Μπαουντολίνο σώζει την Αλεξάνδρεια με τη γελάδα του πατέρα του	210
Ο Μπαουντολίνο στη μάχη του Λενιάνο	244
Ο Μπαουντολίνο εξαπατάται από τον Ζώσιμο	255

Ο Μπαουντολίνο ανακαλύπτει ότι ο Ιωάννης ο Πρεσβύτερος γράφει σε πάρα πολύ κόσμο	272
Ο Μπαουντολίνο και η Κολαντρίνα	282
Ο Μπαουντολίνο αλλάζει όνομα στην πόλη του	288
Ο Μπαουντολίνο ξαναβρίσκει τον Ζώσιμο	297
Ο Μπαουντολίνο και οι ηδονές του Βυζαντίου	313
Ο Μπαουντολίνο χάνει τον πατέρα του και βρίσκει το Γκραντάλις	326
Ο Μπαουντολίνο στην Τρίτη Σταυροφορία	339
Ο Μπαουντολίνο στο κάστρο του Αρτζρούνι	355
Ο Μπαουντολίνο βλέπει τον Φρειδερίκο να πεθαίνει δύο φορές	374
Ο Μπαουντολίνο και το ταξίδι των Μάγων	396
Ο Μπαουντολίνο στα σκοτάδια της Αμπχαζίας	417
Ο Μπαουντολίνο διασχίζει τον Σαμβατύωνα	433
Ο Μπαουντολίνο φτάνει στην Πνταπετζίμ	442
Ο Μπαουντολίνο συναντά τον Διάκονο Ιωάννη	460
Ο Μπαουντολίνο περιμένει να αναχωρήσει για το βασίλειο του Ιωάννη του Πρεσβύτερου	479
Ο Μπαουντολίνο βλέπει μία κυρά μ' ένα μονόκερω	498
Ο Μπαουντολίνο γνωρίζει την Υπατία	509
Ο Μπαουντολίνο ανακαλύπτει τον αληθινό έρωτα	533
Ο Μπαουντολίνο εναντίον των Λευκών Ούννων	544
Ο Μπαουντολίνο και τα πουλιά ροκ	556
Ο Μπαουντολίνο εμπλουτίζει τους θησαυρούς του Βυζαντίου	570
Ο Μπαουντολίνο ξεκαθαρίζει τους λογαριασμούς του	590
Μπαουντολίνο ο Στυλίτης	614
Ο Μπαουντολίνο δεν είναι πια εδώ	632

Ο Μπαουντολίνο αρχίζει να γράφει

Εν ~~σωτηρίω~~ σωτηρίω έτει 1155 κε εν τω μηνί Δεκέμβριον
άρχεται το χρονικόν του Μπαουντολίνο του επονομαζο-
μένου Αουλάριο

εγώ ο Μπαουντολίνο του Γκαλιάουντο των Αουλάρι με κεφά-
λα σαν του λιόντα αλληλούια και δοξασμένο τ' όνομά Του κι ας
σχωρνάει τα κρίματά μου

~~έποικα~~ διέπραξα τη μεγαλύτερη κλεψά της ζωής μου δηλαδή
πήρα απόνα ερμάριο του επίσκοπου Όθωνα ένα μάτσο φύλλα
που ίσως νάναι της αφτοκρατορικής ~~κικκαλ~~ καγκελαρίας και τά-
ξυσα καλά-καλά μόνο σε μερικές μεριές δεν εκαθάρισαν και τώ-
ρα έχω μάτσο τες Περγαμινές να γράφω ότι θέλω δηλαδή το χρο-
νικό μου κι ας μη ξέρω να γράψω στα λατινικά

μα αν ανακαλύψουν πως τα φύλλα δεν είναι κει ποιος ξέρει τι
χαλασμός θα γενεί άσε που θα νομίσουν ότι τα πήρε κάνας σπιού-
νος των ρωμαίων επισκόπων που επιβουλεύουνται τον αυτοκρά-
τορα φρειδερίκο

αλλά πάλι μπορεί να μη βάλει έγνοια κανείς στην καγγελαρία
γράφουσι γράφουσι ακόμα κι ότα δε χρειάζεται κι όποιος τα βρει
(ετούτα τα φύλλα) ~~να τα βάλει στον κω~~ να μη του καή καρφακι

ncipit prologus de duabus civitatibus historie AD mxcliiii
conscript

sape multumque volvendo mecum de rerum temporalium
motu ancipitq

τούτα τάγραφε πριν και δεν μπόρεσα να τα ξύσω οπότε τα πηδάω

μα κι αν τάβρουν τα φύλλα μου αφού τα γράψω δε θα τα καταλάβουσι ούτ' ούλ' οι σφραγιδοφύλακες μαζί γιατί τούτη είναι μια γλώσσα που μιλιέται στη Φρασκέτα και κανείς ποτέ δεν την έγραψε

μια φορά αν δουν πως είναι μια γλώσσα που κανείς δε σκαμπάζει θα νοήσουν ότι εμ εγώ γιατί όλοι το λένουν πως στη Φρασκέτα μιλάμε μια γλώσσα που δε κάνει να βγαίνει από στόμα χριστιανού κι έτσι πρέπει να τα κρύψω καλά

παναθεμάτο τι μπελάς το γράψιμο πόνεσαν κιόλα τα δάχτυλά μου

εμένα ο πατέρας μου ο Γκαλιάουντο πάντα μου τόλεγε ότι πρέπει ναν δώρο της Παναγιάς του Ρομπορέτο γιατί από τότε πούμουν βυζαχταρούδι μόλις άκουα κάποιον να λέγει **παίντε** 5 κουβέντες αμέσως μαϊμούδιζα τη λαλιά του θες ήταν από την Τερντόνα θες απτο Γκάβι κι ακόμα κι αν ερχόταν απτα Μεδιόλανα εκεί που έχουν μια μιλιά σα σκύλοι που γρυλίζουν τελοσπάντο ακόμα κι όταν απάντησα τους πρώτους γερμανούς πούχα δει στη ζωή μου εκείνους που πολιορκούσαν την Τερντόνα ούλοι **Tiusche** και καθάρματα και λέγανε **rausz** και **min got** και σε μισή μέρα άρχισα κιεγώ να λέγω ράους και Μαϊνγκότ κι αυτοί μου λέγανε **Kint** τράβα να μας έβρεις μια ωραία **Frowe** να κάνουμε φικιφούκι και να μη θέλει δεν πειράζει πες μας εσύ πού είναι και μετά εμείς τη βάζουμε κάτω με το στανιό

βρε σκατιάρηδες τους είπα σιγά μη σας πω πού θα βρείτε τη **Frowe** για ρουφιάνο με περάσατε αμέτε στη χήρα με τα πέντε ορφανά

μανούλα μου πήγαν να πέσουν να με φάνε

να με φάνε να με ξεπαστρέψουν ή **necabant** να που μπορώ να

γράψω λατινικά όχι ότι δεν καταλαβαίνω λατινικά αφού έμαθνα να διαβάζω από λατινικό *librum* και όταν μιλούν στα λατινικά καταλαβαίνω μα για να γράψω δεν ξέρω πώς γράφονται οι *verba*

Θεέ και Κύριε ποτέ δεν ξέρω αν είναι *equus* ή *equum* και πάντα το κάνω λάθος ενώ στον τόπο μου ο ίππος είναι πάντα άλογο και δεν κάνω ποτέ λάθος γιατί κανείς ποτέ δε γράφει Άλωγο άσε που κανείς ποτέ δε γράφει τίποτα αφού δεν κατέχει να διαβάσει

πάντως εκείνη τη φορά τη γλίτωσα και οι γερμανοί δε μου πείραξαν ούτε τρίχα γιατί κατέφτασαν οι *milites* και φωνάζανε πάμε πάμε θα επιτεθούμε ξανά και μετά έγινε χαλασμός Κυρίου και γω δεν καταλάβαινα τι μου γινόταν με τους σκουτάριους που πήγαιναν καταδώ και τους φάντες με τες αλαβάρδες που τραβούσαν κατακεί και τα σαλπίσματα και τους ξύλινους πύργους ψηλούς σα δέντρα της Μπούρμια που κυλούσαν όπως τα κάρα με βαλίστρες και τους τοξότες απάνω και άλλους με σκάλες που έριχναν τα βέλη σαν το χαλάζι και άλλους που αμολούσαν κοτρόνια με μια μεγάλη χουλιάρια και σφυρίζανε πάνω απτό κεφάλι μου τα *iaculi* και οι ντερτονέζοι γκρεμίζονταν απτά τείχη, τι μάχη ήταν εκείνη!

Εγώ κρύφτηκα για δυο ώρες στους θάμνους κι έλεγα Παναγίτσα μου βόηθα και μετά όλα ησύχασαν και δίπλα μου άρχισαν να τρέχουν αυτοί με τη λαλιά της Παπίας και φωνάζανε ότι είχανε σκοτώσει πλήθος ντερτονέζους τόσο που το αίμα κυλούσε ποτάμι και είχαν φουσκώσει σαν κοκόρια απ' την περηφάνια των γιατί έτσι η Τορτόνα θα μάθαινε να είναι με τους μεδιολανέζους

Ευθύς όμως γυρίσανε οπίσω οι γερμανοί της *Frowe* κάπως λιγότεροι από πριν αφού κι οι ντερτονέζοι δεν τους τη χαρίστηκαν και γω είπα καλύτερα να του δίνω

και στράτα τη στράτα γύρισα σπíti σχεδόν ξημέρωμα και τα στόρησα όλα στον κύρη μου τον Γκαλιάουντο που μου απαντά άξιος τράβα να χωθείς καταμεσής σταις πολιορκίες και καμιά μέρα θα σε βρει κάνα δόρατο στον κώλο μα δεν ξέρεις ότι αυτά εί-

να έργα των αφεντάδων άσ' τους να βράζουν μοναχοί γιατί εμείς πρέπει να φροντίσουμε τα ~~αγγελ~~ γελάδια μας κι είμαστε σοβαροί ανθρώποι όχι σαν τον Φρειδερίκο που μια έρχεται μια φεύγει και μια ξανάρχεται και δε φκιάνει τίποτα

μα η Τορτόνα δεν έπεσε γιατί πήρανε μόνο την πόλη κι ουχί το κάστρο και βάστηξε ακόμα και μετά τελεύει το χρονικό μου αφού τους έκοψαν το νερό κακείνοι αντί να πιουν το κατουρό των είπαν στον Φρειδερίκο πως του ήταν πιστοί κι αυτός τους άφηκε να βγουν μα την πόλη την έκαψε και μετά την χάλασε δηλαδή οι Παπιώτες τα εκάμασι ούλα γιατί έχουν στο μάτι τους ντερτονέζους στα μέρη μας δεν είναι όπως με τους γερμανούς που αγαπιούνται συναναμετάξυ των και είναι ενωμένοι σαν τα δάχτυλα του ενού χεριού σε μας αυτοί απ' το Γκαμόντιο αν δουν κάποιον απ' το Μπεργκόλιο τους γυρνούν τ' αχαμνά

μα τώρα θα πω την ιστορία μου που όταν τριγυρνώ στα δάση της φρασκέτα ιδίως με την ομίχλη από κείνη την πηχτή που δε θεωρείς μηδέ την άκρη της μύτης σου και ξάφνου βλέπεις ομπρός σου πράματα που δεν τάδες να πλησιάζουν τότε βλέπω οράματα όπως εκείνη τη φορά πούδα τον μονόκερω και την άλλη πούδα τον Αϊ-Μπαουντολίνο που μου μίλησε και μούπε Φιδογέννημα θα πας στην κόλαση για αυτά που σκάρωσες με τον μονόκερω γιατί ούλοι ξέρουν πως για να πιάσεις μονόκερω πρέπει να βάλεις μια ανέγγιχτη κόρη στα ριζά του δέντρου και το ζωντανό νιώθει τη μυρουδιά της παρθένας κι έρχεται να βάλει το κεφάλι στην κοιλιά της και τότε γω πήρα τη Νένα του #Μπεργκόλιου πούχε έρθει με τον κύρη της να αγοράσουν ~~αγγε~~ γελάδα απ' τον ιδικό μου κύρη και της λέγω πάμε στο δάσος να πιάσουμε τον μονόκερω και κατόπι την έβαλα κάτω απ' το δέντρο γιατ' ήμουν βέβαιος πως ήταν παρθένα και της λέγω κάτσε ήσυχα και άνοιξε τα πόδια σου για νάχει χώρο το ζωντανό να απιθώσει το κεφάλι κακείνη λέγει πού ν' ανοίξω κιεγώ της λέγω εκεί σ' αυτό το σημείο να άνοιξέ τα καλά καλά και την ακουμπούσα κι αυτή άρχισε να βελάζει ίδια

κατσίκια που γεννάει και τότε έχασα το φως μου κάτι σαν αποκάλυψη μούρθε και μετά δεν ήταν πια άσπιλη σαν τον κρίνο και έλεγε παναγιά παρθένα τώρα πώς θα φέρουμε τον μονόκερω και τότε άκουσα μια φωνή απ' τα ουράνια που έλεγε ότι ο μονόκερος που tollit peccata mundis ήμουν εγώ και άρχισα να πηδάω μες στους θάμνους και να φωνάζω χιπ χιι φρρρ φρρρ γιατί ήμουν πιο χαρούμενος κι από μονόκερω πούβαλε το κέρατό του στην κοιλιά της παρθένας γι' αυτό κι ο Αϊ-Μπαουντολίνο μούπε φιδογέννημα και λοιπά αλλά μετά με σχώρεσε και τον είδα κι άλλες φορές θολά και ξέθωρα αλλά μόνον όταν έχει πολλή ομίχλη ή τουλάχιστο πάχνη κι όχι όταν ο ήλιος τσουρουφλάει ανθρώπους και ζωντανά μια φορά όταν το μολόγησα στον κύρη μου τον Γκαλιάουντο ότι 'χα δει τον Αϊ-Μπαουντολίνο μου έδωσε τριάντα ξυλιές στη ράχη κι έλεγε Θε μου γιατί να τύχει σε μένανε ένας γιος που βλέπει οράματα και δεν νογάζει ναρμέξει μια ~~αγγ~~ γελάδα ή θα του σπάσω την κούτρα με την γκουντουρούπα ή θα τον εδώκω σε κάναν απ' αυτούς που γυρνούν σε γιορτές και πανηγύρια και βάζουν τη μαϊμού απέ την αφρική να χορεύει και η δόλια η μάνα μου φώναζε βρομόπαιδο είσαι σωστή συφορά τι αμαρτίες πληρώνω και μούτυχε γιος που βλέπει αγιούς και ο κύρης μου ο Γκαλιάουντο είπε ψέματα λέγει ότι βλέπει αγιούς τούτος δω είναι πιο ψεύτης κι απ' τον Γιούδα κι όλα τα σκαρφίζεται για να κάθεται και να τεμπελιάζει

Τα ιστορώ όλ' αυτά γιατί αλλιώς δεν θα καταλάβει κανείς τι έγινε κείνο το βράδυ πούχε μια ομίχλη τόσο πηχτή να την κόβεις με το μαχαίρι κι ας ήταν κιόλας απρίλης αλλά στα μέρη μας πιάνει ομίχλη ακόμα κι Αύγουστο μήνα κι όποιος δεν είναι από δω στα σίγουρα θα χαθεί ανάμεσα στην Μπούρμια και στη Φρασκέτα άμα δεν έχει άγιο να τον πιάσει απ' το χέρι και πάνω που τραβούσα για το σπίτι βλέπω ομπρός μου έναν βαρόνο καβάλα σ' άλογο όλο από σίδερο

ο βαρόνος κι όχι το άλλογο ήταν από σίδηρο με μια μεγάλη σπάθα κι έμοιαζε σα τον βασιλέα της Αραγωνίας

μούρθε κόλπος μανούλα μου κοίτα να δεις πούναι ο Αϊ-Μπαουντολίνο κι ήρθε να με πάρει στην κόλαση μα κείνος μου λέει *Kleine Kint Bitte* και κατάλαβα μεμιάς ότι ήταν ένας γερμανός κύριος πούχε χαθεί μες στην ομίχλη του δάσους και δεν εύρισκε πια τους φίλους του και κόντευε πια να νυχτώσει και μου έδειξε ένα νόμισμα και γω δεν είχα ξαναδεί νόμισμα στη ζωή μου κι ήταν πολύ φχαριστημένος που του απαντούσα στη γλώσσα του και τούπα στα *Diutsch* ότι αν τραβούσε αυτό το δρόμο θα 'πεφτε στο έλος σαν τον ήλιο στο βασίλειμά του

δεν έπρεπε να μιλήσω για ήλιο με τέτοια ομίχλη που 'θελε μαχαίρι να την κόψεις πάντως εκείνος με κατάλαβε

κατόπιν τούπα πως ξέρω ότι οι γερμανοί έρχονται απόνα τόπο όπου είναι πάντα άνοιξη και ίσως ανθούν τα κίτρα του Λιβάνου αλλά σε μας στα βαλτοτόπια της Παλέα έχει ομίχλες και μες στην ομίχλη τριγυρίζουν παλιαθρώποι πούναι έγγονοι των έγγωνων των αράβων πούχε νικήσει ο καρλομάγνος και είναι κακοί κι άμα δουν έναν ταξιδευτή του ρίχνουν μια μπαστουριά στα δόντια και του αρπάζουν ακόμα και τα μαλλιά της κεφαλής του άρα ελάτε στο σπιτικό του κύρη μου του Γκαλιάουντο, μια γαβάθα ζεστό ζωμό θα τη βρείτε κι ένα αχυρόστρωμα στο στάβλο για να κοιμηθείτε τη νύχτα κι αύριο με τη μέρα σας δείχνω το δρόμο πόσο δε μάλλον αν έχετε εκείνο το νόμισμα ευχαριστώ κι ευλογημένος να είστε είμαστε φτωχοί αλλά τίμιοι

έτσι τον πήγα στον κύρη μου τον ~~Γκαλιάουντο~~ Γκαλιάουντο που μου 'μπηξε τες φωνές μπούφο με περικεφαλαία τι κουβαλάς στην κεφαλά σου γιατί είπες τόνομά μου σέναν ξένο μαυτούς ποτέ δεν ξέρει κανείς μπορεί νάναι βασάλος του μαρκήσιου του Μομφερράτου και κατόπι να μου ζητήσει τη δεκάτη σε καρπούς, σάρια και λαχανικά ή γεώμορο ή κεφαλιάτικα στα ζώα και στο βιος μας και τότε πάμε χαμένοι και ετοιμαζόταν να πιάσει το μπαστούνι του

εγώ τούπα ότι ο άρχοντας ήταν γερμανός κουχί από το Μον-φερράτο κι εκείνος είπε ακόμα χειρότερα τι γυρνάει μες στη νύχτα μα όταν του είπα για το νόμισμα ηρέμησε γιατί όσοι είναι απέ το Μαρένγκο είναι χοντροκέφαλοι σαν τα βόδια αλλά έξυπνοι σαν τ' άλογα και ένιωσε ότι μπορούσε να βγάλει κάτι καλό και μούπε εσύ που τα μιλάς όλα πες του τούτο δω

δηλαδή ότι είμαστε φτωχοί αλλά τίμιοι
αυτό του τόπα κιόλας

δεν πειράζει καλύτερα να το ξαναπείς δηλαδή ευχαριστώ για το σόλδι αλλά είναι και το σανό για τάλογο και στη σούπα βάλουμε και τυρί και είναι και το ψωμί και ένα καυκί από το καλό κρασί και τον βάζω να κοιμηθεί εκεί που κοιμάσαι συ δίπλα στη ~~φωτ πυρω~~ πυροστιά και συ γιαπόψε τράβα στο στάβλο και ας μου δείξει το χρήμα γιατί θέλω ένα τζενοβέζικο σόλδι κι ας κάνει σα στο σπίτι του γιατί σε μας από το Μαρένγκο ο ξένος είναι ιερός

ο άρχοντας είπε **ha ha** είστε πονηροί εσείς από το Μαρίνκουμ αλλά η συμφωνία είναι συμφωνία θα σου δώσω αυτά τα δυο νομίσματα και μη μου ζητάς ένα τζενοβέζικο σόλδι γιατί μ' ένα τζενοβέζικο σόλδι εγώ **καυφο** όλο σου το σπίτι και τα ζωντανά μαζί και πάρε τούτα δω και μη μιλάς γιατί πάλι κερδισμένος είσαι και ο κύρης μου δεν μίλησε και πήρε τα δυο νομίσματα που άφησε ο άρχοντας στο τραπέζι γιατί όσοι είναι από το Μαρένγκο είναι χοντροκέφαλοι αλλά έξυπνοι και μετά έφαγε σαν λύκος (ο άρχοντας) ή μάλλον σαν δύο (λύκοι) και κατόπιν όταν ο κύρης κι η μάνα μου πήγανε να πλαγιάσουν γιατί είχαν τσακίσει τη ράχη τους όλη μέρα όσο εγώ περιδιάβαζα στη φρασκέτα ο **herre** είπε ωραίο τούτο το κρασί θα κάτσω να πιω λίγο ακόμα εδώ δίπλα στη φωτιά πες μου **kint** πες μου πώς και μιλάς τόσο καλά τη γλώσσα μου

ad petitionem tuam frater Ysigrine carissime primos libros
chronicæ meæ missur
ne humane pravitare

ούτεδω μπόρεσα να τα σβήσω

τώρα ξαναπιάνω την ιστορία εκείνης της βραδιάς μεκείνο τον γερμανό κύριο που ήθελε να μάθει πώς και μιλούσα τη γλώσσα του και γω του απάντησα ότι έχω το δώρο των γλωσσών όπως οι απόστολοι έχω και το χάρισμα των οραμάτων όπως οι αλαφροϊσκιωτες γιατί τριγυρνώ στο δάσος και βλέπω τον Αϊ-Μπαουντολίνο καβάλα σε μονόκερω άσπρο σαν το γάλα με το κέρατο του το ελικωτό εκεί ακριβώς που τάλογα έχουν αυτό που για μας είναι η μύτη

τάλογα όμως δεν έχουν μύτη γιατί αλλιώς θάχαν από κάτω και μουστάκια σαν αυτά του κυρίου πούχε μια ωραία γενειάδα στο χρώμα μπακιρένιας χύτρας ενώ οι άλλοι γερμανοί που είχαν δει είχαν κίτρινες τρίχες ακόμα και σταυτιά τους

κακείνος μου λέγει εντάξει βλέπεις αυτό που ονομάζεις μονόκερω αλλά πού τόμαθες ότι υπάρχουν μονόκεροι σετούτον τον κόσμο και γω απάντησα ότι τόχα διαβάσει σένα βιβλίο πούχε ο ερημίτης της Φρασκέτα κι εκείνος με μάτια γουρλωτά σαν της κουκουβάγιας μου λέει Μα πώς ξέρεις και να διαβάξεις

εμ βέβαια του είπα και συνέχισα την ιστορία

λοιπόν η ιστορία έχει ότι ήταν ένας άγιος ερημίτης κοντά στο δάσος και ο κόσμος του έφερνε τότε μια όρνιθα τότε ένα λαγό κακείνος κάθεται και προσεύχεται πάνω απόνα βιβλίο και όποτε περνάει κόσμος κοπανά το στήθος του με μια πέτρα μα εμένα μου φαινόταν σαν ένας σβόλος χώμα για να μην πονάει πολύ λοιπόν εκείνη τη μέρα τούχανε φέρει πεσκέσι δυο αυγά και πάνω που εκείνος διάβαζε εγώ σκέφτηκα ένα σου και ένα μου σαν καλοί χριστιανοί αρκεί να μη με πάρει χαμπάρι αλλά κείνος δεν ξέρω πώς αφού διάβαζε με γράπωσε από το λαιμό και γω είπα ο έχων δύο χιτώνας και τότε έσκασε στα γέλια και μούπε είσαι πολύ έξυπνο παιδί ξέρεις νάρχεσαι κάθε μέρα εδώ να σου μάθω να διαβάξεις

έτσι μούμαθε τα γράμματα με το γδούπο απ' τες κατακεφαλίες μοναχά που μια μέρα στην εξομολόγηση άρχισε να μου λέγει τι ωραίο γεροδεμένο αγόρι πούσαι και τι ωραίο λιονταρίσιο κε-

φάλι δείξε μου πόσο δυνατά είναι τα μπράτσα σου και πώς είναι το στήθος σου κάτσε να σε πιάσω εδώ παρχίζουν τα πόδια για να δω αν είσαι υγιής και τότε κατάλαβα πού το πήγαινε και τούριξα μια γονατιά στ' αχαμνά στα *testicula* του δηλαδή κι εκείνος διπλώθηκε στα δυο λέγοντας Κυργελέησον θα πάω στο Μαρένγκο και θα πω οτείσαι δαιμονισμένος και θα σε κάψουν και του λέω γω καλά αλλά πρώτα θα πω εγώ ότι σε είδα ένα βράδυ να τον χώνεις σε μια μάγισσα με μάσκα και τότε θα δούμε ποιον θα πουν δαιμονισμένο και τότε εκείνος λέγει περίμενε τόλεγα μόνο για να γελάσουμε και ήθελα να δω αν έχεις φόβο Κυρίου ας μην το συζητάμε άλλο έλα αύριο και θαρχίσω να σου μαθαίνω γραφή γιατί άλλο να διαβάζεις δεν είναι κόπος απλώς κοιτάς και κουνάς τα χείλια σου αλλά για να γράφεις μες στο βιβλίο θέλει φύλλα και μελάνη και καλάμι που *alba pratalia arabat et nigrum semen seminatabat* γιατί πάντα μιλούσε λατινικά

και γω τούπα μου φτάνει που ξέρω να διαβάζω γιατί έτσι μαθαίνω αυτά που δεν ξέρω ενώ όταν γράφεις γράφεις μόνο αυτά που ξέρεις ήδη οπότε δε βαριέσαι καλύτερα να μείνω χωρίς να ξέρω να γράφω αλλά ο κώλος είναι πάντα κώλος

ενώ τα εξιστορούσα ο γερμανός κύριος γελούσε σαν παλαβός και έλεγε μπράβο μικρέ ιππότη οι ερημίτες είναι *allesammt Sodomiten* αλλά πες μου πες μου τι άλλο είδες στο δάσος και γω σκέφτηκα ότι ήταν απαντούς που θέλανε να πάρουν την Τορτόνα με τον Αυτοκράτορα Φρειδερίκο και είπα καλύτερα να του κάνω το χατίρι γιατί μπορεί να μου δώσει κι άλλο νόμισμα και τούπα ότι πριν δυο βραδιές μου εμφανίστηκε ο Αϊ-Μπαουντολίνο και μούπε ότι ο αυτοκράτορας θάχει μεγάλη νίκη στην Τορτόνα γιατί ο Φρειδερίκος ήταν ο μοναδικός κύριος και αυθέντης όλης της Λογγοβαρδίας μαζί και της Φρασκέτας

και τότε ο άρχοντας μούπε κίντ ο Θεός σέστειλε έλα μαζί μου στο αυτοκρατορικό στρατόπεδο να πεις αυτά που σούπε ο Αϊ-

Μπαουντολίνο και γω είπα ότι αν ήθελε θάλεγα κιόλας πως ο Αϊ-Μπαουντολίνο μούχε πει ότι στην πολιορκία θάρχονταν κι οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος να οδηγήσουν τους αυτοκρατορικούς κακείνος είπε *Ach wie Wunderbar* εμένα μου φτάνει και ο Πέτρος μονάχος του

kint έλα μαζί μου και έκανες την τύχη σου

Ευθύς και παραχρήμα δηλαδή το επόμενο πρωί ο άρχοντας είπε στον κύρη μου ότι με παίρνει μαζί του και με πάει κάπου όπου θα μάθω να διαβάζω και να γράφω και ίσως να γενώ και υπουργός

ο κύρης μου ο Γκαλιάουντο δεν κατάλαβε καλά τι τούπε μα ένωσε ότι τούπαιρναν απ' τ' οσπήτι έναν χαραμοφάη και δε χρειαζόταν πια να σκάει για τες κασκαρίκες μου και σκεφτόταν ότι ο κύριος εκείνος ίσως νάταν κι απ' αυτούς που πάνε σε γιορτές και πανηγύρεις με τη μαϊμού και ίσως νάθελε και να με στριμώξει και δεν του άρεζε καθόλου αλλά ο άρχοντας τούπε ότι ήταν ένας μέγας κόμης παλατίνος και ότι μεταξύ των γερμανών δεν υπήρχαν *Sodomiten*

τι είναι αυτοί οι σοδομιστές ρώτησα τον κύρη μου και μου εξήγησε ότι είναι οι πούστηδες άσε παντού υπάρχουν πούστηδες είπε αλλά όταν είδε τον κύριο να βγάξει άλλα πέντε νομίσματα εκτός από τα δυο της περασμένης βραδιάς και ποτέ του δεν είχε ξαναδει τόσα μούπε σύρε γιε μου γιατί 'ναι η τύχη σου και μπορεί κι η δική μας και αφού τούτοι οι γερμανοί όλο κλωθογυρνούν στα μέρη μας παναπεί πως θάρχεσαι πού και πού να μας βλέπεις και γω είπα τ' ορκίζομαι αλλά ο λαιμός μου σφιγγόταν γιατί έβλεπα τη μάνα μου να κλαίει σάμπως να με πηγαΐναν για σφαγή

κι έτσι φύγαμε και ο άρχοντας με πρόσταξε να τον οδηγήσω στο κάστρο των αυτοκρατορικών πανεύκολο του είπα φτάνει ν' ακολουθούμε τον ήλιο ή μάλλον να πάμε προς τη μεριά του

κι ενώ προχωρούσαμε και ξεκρίναμε κιόλα το στρατόπεδο νάσου μια ομάδα καβαλαραίων που μεμιάς πέφτουν στα γόνατα και χαμηλώνουν τα δόρατα και τα λάβαρα και υψώνουν τα σπαθιά μα

τι στο καλό γίνεται είπα και κείνοι να φωνάζουν ~~Κέσα~~ ~~Καίσαρ~~ από δω και ~~Κείσερ~~ από κει και ~~Sanctissimus Rex~~ από την άλλη και να φιλούν το χέρι του άρχοντα και μένα παραλίγο να μου φύγει η μασέλα έχασκε το στόμα μου σα φούρνος γιατί τότε κατάλαβα ότι ο κύριος εκείνος με την κόκκινη γενειάδα ήταν ο αυτοκράτορας Φρειδερίκος με σάρκα και οστά κι εγώ του έλεγα σαχλαμάρες όλο το βράδυ σα νάτανε ο πρώτος τυχάρπαστος κόπανος

τώρα θα βάλει να μου κόψουν το κεφάλι είπα κι όμως του κόστισα κιόλας ζ' νομίσματα και αν ήθελε το κεφάλι μου θα μου τόκοβε χτες βράδυ τζάμπα και κυργελέησον

και κείνος λέει να μη φοβάστε φέρνω σπουδαία νέα για ένα όραμα μικρέ πες σε όλους το όραμα που είδες στο δάσος κι εγώ πέφτω κάτω και χτυπιέμαι σα να 'χω το θείο δαιμόνιο και αναποδογυρνώ τα μάτια μου και βγάζω αφρούς από το στόμα και φωνάζω είδα είδα και τους λέγω όλη την ιστορία του Αϊ-Μπαουντολίνο που μούπε την προφητεία και όλοι λένε ~~ΘέκεΚύ~~ Θεέ Μεγαλοδύναμε και λέγανε Θαύμα θαύμα **gottstehmirbei**

κήταν εκεί και οι απεσταλμένοι της Τερντόνα που δεν είχαν ακόμα αποσιήσει αν θα παραδίνονταν μα όταν μάκουσαν πέσανε καταγής και λέγανε ότι αφού κι οι άγιοι ήταν ενάντιά τους καλύτερα να παραδίνονταν μιας και δεν μπορούσαν ναντέξουν

κατόπι είδα τους ντερτονέζους να βγαίνουν από την πόλη άντρες γυναίκες και παιδιά και βυζανιάρικα και κλαίγανε ούλοι κι οι γερμανοί τους έσερναν σαν τα πρόβατα αρνιά και κάθε λογής ερίφια και εκείνοι οι παπιώτες μάνι μάνι να μπουν στην Τορτόνα με ξύλα σφυριά και ματσόλες και αξίνες γιατί τους είχε καλώσει να γκρεμίσουν την πόλη συθέμελα

και προς το βράδυ είδα στο λόφο πυκνούς καπνούς και η Ντερτόνα ή Τορτόνα δεν υπήρχε πια αυτά έχει ο πόλεμος όπως λέγει κι ο κύρης μου ο Γκαλιάουντο είναι ένα ανήμερο θεριό

πάντως καλύτερα αυτοί παρά εμείς

και το βράδυ γυρνά ο αυτοκράτορας καταευχαριστημένος στα

tabernacula και μου τσιμπά το μάγουλο όπως έκανε πότε πότε κι ο πατέρας μου και μετά φωνάζει έναν κύριο που ήταν ο καλόπαπας ο Ραχεβίνους και του λέει ότι θέλει να μάθω να γράφω και τον άβακα και τη γραμματική που τότε δεν ήξερα τι ήταν αλλά τώρα σιγά σιγά τόμαθα ενώ ο πατέρας μου ο Γκαλιάουντο ούτε που το φαντάζεται

ωραίο πράμα νάσαι γραμματιζούμενος και ποιος θα το φανταζόταν

gratia agamus ~~domini~~ ~~dominus~~-τελοσπάντο ας είναι δοξασμένος ο Κύριος

πάντως όταν γράφεις ένα χρονικό σε πιάνουν εξάψεις ακόμα και το χειμώνα άσε που φοβάμαι μη σβήσει η λάμπα και όπως έλεγε και κάποιος μούχει πονέσει ο δείχτης

Ο Μπαουντολίνο συναντά τον Νικήτα Χωνιάτη

Τι είναι;» ρώτησε ο Νικήτας αφού στριφογύρισε την περγαμνή στα χέρια του και δοκίμασε να διαβάσει μερικές γραμμές.

«Είναι η πρώτη άσκησή μου στο γράψιμο», απάντησε ο Μπαουντολίνο, «και από τότε που το 'γραψα –μου φαίνεται στα δεκατέσσερα κι ήμουν ακόμα αγρίμι– το κουβαλάω πάνω μου σαν φυλαχτό. Κατόπιν, γέμισα πολλές ακόμα περγαμνές, μερικές φορές και καθημερινά ακόμα. Μου φαινόταν ότι ζούσα μόνο και μόνο για να γράφω τα βράδια αυτά που μου συνέβαιναν τη μέρα. Αργότερα, μου αρκούσαν οι μηνιαίες περιγραφές, μερικές γραμμές, για να θυμάμαι τα σημαντικότερα γεγονότα. Και σκεφτόμουν πως όταν θα γερνούσα –δηλαδή τώρα– με βάση αυτές τις σημειώσεις, θα ανέπτυσσα το *Gesta Baudolini* μου. Κι έτσι, σ' όλα μου τα ταξίδια, κουβαλούσα μαζί και την ιστορία της ζωής μου. Αλλά στην απόδρασή μου από το βασίλειο του Ιωάννη του Πρεσβύτερου...»

«Ιωάννης ο Πρεσβύτερος; Πρώτη φορά τον ακούω».

«Θα σ' τα πω κάποτε κι ίσως και να σε κουράσω. Λοιπόν έλεγα πως, όταν το 'σκασα από κει, έχασα τα χαρτιά μου. Κι ήταν σαν να 'χασα την ίδια μου τη ζωή».

«Να μου διηγηθείς όλα όσα θυμάσαι. Φτάνουν στ' αυτιά μου αποσπασματικά γεγονότα, θραύσματα ιστοριών κι εγώ αντλώ από μέσα τους μία ιστορία, υφασμένη από τη Θεία Πρόνοια. Σώζοντάς με, μου πρόσφερε το λιγοστό μέλλον που μου απομένει»

θα σ' το ξεπληρώσω αποκαθιστώντας το παρελθόν που έχασες».

«Ίσως όμως η ιστορία μου να μην έχει νόημα...»

«Δεν υπάρχουν ιστορίες χωρίς νόημα. Είμαι ένας από τους ανθρώπους που μπορούν να βρουν νόημα ακόμα κι εκεί που οι άλλοι δεν το διακρίνουν. Κι έπειτα, η ιστορία γίνεται βίβλος των ζωντανών, όπως μία σάλπιγγα που σημαίνει και σηκώνει από τον τάφο εκείνους που ήταν σκόνη εδώ κι αιώνες... Μονάχα που χρειάζεται χρόνος, πρέπει να μελετήσουμε τα γεγονότα, να τα συσχετίσουμε, να ανακαλύψουμε τους δεσμούς τους, ακόμα και τους πιο δυσδιάκριτους. Ωστόσο, δεν έχουμε τίποτ' άλλο να κάνουμε, οι Τζενοβέζοι σου λένε ότι πρέπει να περιμένουμε ώσπου να καταλαγιάσει η λύσσα αυτών των σκυλιών».

Ο Νικήτας Χωνιάτης, ρήτωρ της Αυλής, ανώτατος πραίτωρ της αυτοκρατορίας, κριτής του βήλου και λογοθέτης των σεκρέτων ή μάλλον –όπως λεγόταν μεταξύ των Λατίνων– σφραγιδοφύλαξ του Βυζαντινού Βασιλείου, καθώς και ιστορικός πολλών Κομνηνών και των Αγγέλων, κοίταζε με περιέργεια τον άνθρωπο που στεκόταν μπροστά του. Ο Μπαουντολίνο του είχε πει ότι είχαν συναντηθεί στην Καλλίπολη, την εποχή του αυτοκράτορα Φρειδερίκου, μα ο Μπαουντολίνο, ακόμα κι αν ήταν εκεί, ήταν χαμένος ανάμεσα στους πάμπολλους μινιστράλιους, ενώ ο Νικήτας, που έκανε τις διαπραγματεύσεις εν ονόματι του βασιλέα, ήταν περίοπτος. Να 'λεγε ψέματα; Εν πάση περιπτώσει, ήταν ο άνθρωπος που τον είχε σώσει από τη μανία των εισβολέων, τον είχε οδηγήσει σε ασφαλές μέρος, τον είχε φέρει σ' επαφή με την οικογένειά του και τώρα του υποσχόταν ότι θα τον μετέφερε έξω απ' την Κωνσταντινούπολη...

Ο Νικήτας περιεργάστηκε το σωτήρα του. Περισσότερο για Σαρακηνός έμοιαζε, παρά για Χριστιανός. Πρόσωπο ηλιοκαμένο, μία ωχρή ουλή που διέσχιζε το μάγουλό του, φουντωτά μαλλιά, πυρόξανθα ακόμα, που του 'διναν λιονταρίσια όψη. Ο Νικήτας έμελλε να εκπλαγεί, όταν αργότερα θα μάθαινε ότι ο άν-

θρωπος αυτός ήταν πάνω από εξήντα χρονών. Τα χέρια του ήταν χοντρά· όταν τα έδενε στην ποδιά του, τα χοντροκομμένα κότσια τους πρόβαλλαν έντονα. Χέρια χωρικού, φτιαγμένα περισσότερο για το φτυάρι, παρά για τη σπάθα.

Κι όμως, μιλούσε τα ελληνικά με άνεση, χωρίς να φτύνει σε κάθε λέξη, όπως συνήθως έκαναν οι ξένοι, και ο Νικήτας τον είχε μόλις ακούσει να απευθύνεται στους εισβολείς στην τραχιά τους γλώσσα, που τη μιλούσε γρήγορα και κοφτά, όπως θα τη μιλούσε και κάποιος που ξέρει να βρίζει. Εξάλλου, το προηγούμενο βράδυ τού είχε πει ότι διέθετε ένα χάρισμα: αρκεί ν' άκουγε δύο ανθρώπους να μιλούν στη γλώσσα τους και, μετά από λίγο, ήταν σε θέση να τη μιλήσει όπως κι αυτοί. Μοναδικό χάρισμα, που ο Νικήτας πίστευε ότι είχε παραχωρηθεί μόνο στους Αποστόλους.

Η ζωή στην Αυλή, και μάλιστα σ' αυτήν ειδικά την Αυλή, είχε διδάξει στον Νικήτα ν' αξιολογεί τους ανθρώπους ψύχραιμα και επιφυλακτικά. Το παράξενο στον Μπαουντολίνο ήταν πως, ό,τι κι αν έλεγε, λοξοκοίταζε το συνομιλητή του, σαν να 'θελε να τον προειδοποιήσει να μην τον πάρει στα σοβαρά. Πράγμα που ο Νικήτας θα μπορούσε ν' αποδεχτεί για τον καθένα, αλλά όχι για κάποιον από τον οποίο περίμενε μιαν αληθοφανή μαρτυρία για να τη μεταφράσει σε Ιστορία. Από την άλλη μεριά, ήταν φύση φιλοπερίεργη. Του άρεσε ν' ακούει τις αφηγήσεις των άλλων, και όχι μόνο για πράγματα που αγνοούσε. Ακόμα και τα πράγματα που είχε δει με τα ίδια του τα μάτια, όταν του τα επαναλάμβανε κάποιος άλλος, του φαίνονταν σαν να τα 'βλεπε από μιαν άλλη σκοπιά, σαν να βρισκόταν στην κορφή ενός από κείνα τα βουνά που δείχνουν οι εικόνες, και σαν να 'βλεπε τις πέτρες όπως τις έβλεπαν οι Απόστολοι στο όρος και όχι οι πιστοί στα χαμηλά. Κι έπειτα του άρεσε να μιλάει με τους Λατίνους, τους τόσο αλλιώτικους απ' τους Έλληνες, πρώτα πρώτα λόγω των νέων γλωσσών τους, που η μία ήταν εντελώς διαφορετική απ' την άλλη.

Ο Νικήτας και ο Μπαουντολίνο κάθονταν ο ένας απέναντι στον άλλο, στο δωμάτιο ενός πυργίσκου, με διπλά παράθυρα στους τρεις τοίχους του. Από το ένα φαινόταν το Χρυσόκερας και η απέναντι ακτή της Περαίας, με τον πύργο του Γαλατά, που πρόβαλλε ανάμεσα από τους οικισμούς και τα φτωχόσπιτα ολόγυρά του· από το άλλο, φαινόταν η διώρυγα που ξεχυνόταν στο Βραχιόλιον του Αγίου Γεωργίου· και, τέλος, το τρίτο έβλεπε προς τα δυτικά, και από κει θα έπρεπε να βλέπουν ολόκληρη την Κωνσταντινούπολη. Αλλά εκείνο το πρωί, το απαλό χρώμα τ' ουρανού το σκέπαζε ο πυκνός καπνός, έτσι όπως ξεχυνόταν απ' τα παλάτια και τις βασιλικές που 'χαν παραδοθεί στις φλόγες.

Ήταν η τρίτη πυρκαγιά που χτυπούσε την Πόλη τους τελευταίους εννέα μήνες, η πρώτη είχε καταστρέψει αποθήκες και εφόδια της Αυλής, από τις Βλαχέρνες έως τα τείχη του Κωνσταντίνου, η δεύτερη είχε καταβροχθίσει όλες τις προμήθειες των Βενετσιάνων, των Αμαλφιτανών, των Πιζατών και των Εβραίων, από το Πέραμα έως την ακτή σχεδόν, αφήνοντας ανέπαφη μόνο τη γειτονιά των Γενουατών στα πόδια της Ακρόπολης, και τώρα η τρίτη λυσομανούσε παντού ολόγυρά τους.

Χαμηλά, έβλεπαν ένα πραγματικό ποτάμι φωτιάς, οι πόρτες σωριάζονταν καταγής, τα κτίρια γκρεμίζονταν, οι κολόνες τσακίζονταν, πυρωμένοι όγκοι που εκσφενδονίζονταν από το κέντρο εκείνου του παραναλώματος, πυρπολούσαν τα πιο μακρινά σπίτια· κι έπειτα οι φλόγες, σπρωγμένες από τους ανέμους που διεστραμμένα τροφοδοτούσαν εκείνη την κόλαση, επέστρεφαν για να καταβροχθίσουν ό,τι νωρίτερα είχαν λυπηθεί. Ψηλά, μαζεύονταν πυκνά σύννεφα, κοκκινωπά στη βάση τους απ' τις αντανakλάσεις της φωτιάς, μα μ' ένα χρώμα αλλιώτικο, άγνωστο αν ήταν από 'να παιχνίδι των αχτίδων της ανατολής ή από τη φύση των υλικών, των ξύλων και όλων των άλλων, που τα γεννούσαν με την καύση τους. Κι ακόμα, ανάλογα με το πώς φυσούσε ο άνεμος, έρχονταν από διαφορετικά σημεία της πό-

λης αρώματα μοσχοκάρυδου, κανέλας, πιπεριού και ζαφοράς, σιναπιού και πιπερόριζας, έτσι που, ναι, η ωραιότερη πόλη του κόσμου καιγόταν, αλλά σαν ένα μαγκάλι με αρωματικά.

Ο Μπαουντολίνο είχε γυρισμένη την πλάτη στο τρίτο παράθυρο και έμοιαζε με σκοτεινή σκιά στεφανωμένη απ' τη διττή λάμψη της ημέρας και της πυρκαγιάς. Ο Νικήτας, από τη μια, τον μισοάκουγε και, από την άλλη, ανέτρεχε στα γεγονότα των προηγούμενων ημερών.

Εκείνο το πρωί της ημέρας Τετάρτης, 14ης Απριλίου του σωτηρίου έτους 1204 ή του έτους έξι χιλιάδες επτακόσια δώδεκα από κτίσεως κόσμου, όπως τα λογάριζαν στο Βυζάντιο, πήγαιναν πια δυο μέρες που οι βάρβαροι είχαν πατήσει για τα καλά την Κωνσταντινούπολη. Ο βυζαντινός στρατός, τόσο περιλάμπρος όταν παρήλαυε με τους θώρακες, τις ασπίδες και τα κράνη του, και η αυτοκρατορική φρουρά των Άγγλων και Δανών μισθοφόρων, αρματωμένοι με τους τρομερούς δίκοππους πελέκες τους, που έως την Παρασκευή αντιστέκονταν στους εχθρούς, πολεμώντας με μανία, αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν τη Δευτέρα, όταν ο εχθρός παραβίασε εντέλει τα τείχη. Ήταν μία νίκη τόσο απρόσμενη, ώστε ακόμα και οι ίδιοι οι νικητές σταμάτησαν τρομαγμένοι κοντά στο βράδυ, περιμένοντας μία εξέγερση, και για να απομακρύνουν τους υπερασπιστές, έβαλαν την καινούργια πυρκαγιά. Ωστόσο, την Τρίτη το πρωί, όλη η Πόλη πληροφορήθηκε ότι τη νύχτα ο σφετεριστής του θρόνου Αλέξιος Δούκας Μούρτζουφλος είχε διαφύγει προς την ενδοχώρα. Οι πολίτες, ορφανοί πια και ηττημένοι, καταράστηκαν το ληστή του θρόνου, που δόξαζαν έως το προηγούμενο βράδυ, έτσι όπως τον είχαν κολακέψει κι όταν στραγγάλισε τον προκάτοχό του, και μη ξέροντας τι να κάνουν (λιγόψυχοι, λιγόψυχοι, λιγόψυχοι, τι ντροπή, θρηνούσε ο Νικήτας, μπροστά στην αισχύνη εκείνης της παράδοσης) συγκεντρώθηκαν σε μία μεγάλη πομπή. Μπροστά,

ο Πατριάρχης και πίσω του οι ιερείς κάθε φυλής με τα επίσημα άμφιά τους, τελευταίοι οι μοναχοί που ψέλλιζαν αδιάκοπα έλεος, έτοιμοι να πουληθούν στους νέους κρατούντες, όπως ανέκαθεν πουλιούνταν στους παλαιότερους, με τους σταυρούς και τις εικόνες του Κυρίου Ημών υψωμένους για να συναγωνίζονται τους θρήνους και τις κραυγές τους. Κι όλοι μαζί βγήκαν να συναντήσουν τους κατακτητές, ελπίζοντας να τους καλοπιάσουν.

Τι τρέλα να περιμένουν έλεος από κείνους τους βάρβαρους, για τους οποίους δεν ήταν ανάγκη να παραδοθεί ο εχθρός για να κάνουν αυτό που ονειρεύονταν εδώ και μήνες, να καταστρέψουν τη μεγαλύτερη, την πιο πολυάνθρωπη, την πιο πλούσια, την πιο αρχοντική πόλη του κόσμου και να διαμοιράσουν τα ιμάτιά της. Η τεράστια πομπή των θρηνούντων βρέθηκε μπροστά στους άπιστους με τα βλοσυρά μάτια, τα σπαθιά ακόμα λεκιασμένα από αίμα, τ' αγριεμένα άλογα. Και σάμπως η πομπή να ήταν ανύπαρκτη, επιδόθηκαν μεμιάς στις λεηλασίες.

Χριστέ και Κύριε, τι πόνοι και τι βάσανα μας έμελλαν! Μα γιατί, πώς έγινε και δεν μπόρεσαν οι φουρτούνες της θάλασσας, το σκοτεινιάσμα ή το σβήσιμο του ήλιου, το κόκκινο στεφάνι του φεγγαριού, οι κινήσεις των άστρων να μας προειδοποιήσουν γι' αυτή τη συμφορά; Έτσι θρηνούσε ο Νικήτας το βράδυ της Τρίτης, προχωρώντας σαστισμένος μες στην πόλη που ήταν κάποτε η πρωτεύουσα των τελευταίων Ρωμαίων. Προσπαθούσε να αποφύγει τις ορδές των απίστων, αλλά ο δρόμος του ήταν κλειστός από όλο και περισσότερες εστίες φωτιάς, και η απόγνωση κι ο τρόμος κορυφώθηκαν στη σκέψη ότι στο μεταξύ κάποιοι απ' αυτά τα καθάρματα θα απειλούσαν την οικογένειά του.

Τελικά, κοντά στη νύχτα, μη τολμώντας να διασχίσει τους κήπους και τις ανοιχτωσιές ανάμεσα στην Αγία Σοφία και τον Ιππόδρομο και βλέποντας ανοιχτές τις πύλες του ναού, έτρεξε προς το μέρος του, πιστεύοντας ότι η μανία των βαρβάρων δεν θα έφτανε στο σημείο να βεβηλώσουν και αυτόν το χώρο.

Αλλά, καθώς έκανε να μπει, άσπρισε απ' τον τρόμο του. Ο τεράστιος εκείνος χώρος ήταν σπαρμένος πτώματα, ανάμεσα στα οποία περιφέρονταν καβαλάρηδες του εχθρού πιωμένοι μέχρις αναισθησίας. Λίγο πιο κάτω, το σκυλολόι έσπαζε με μάτσες το ασημένιο και χρυσοποίκιλτο κιγκλίδωμα του βήματος. Ο εκπληκτικός άμβωνας ήταν ήδη δεμένος με σκοινιά, προκειμένου να ριχτεί καταγής και να συρθεί από μουλάρια. Ένα τσούρμο μεθυσμένων παρακινούσε τα ζώα με βλαστήμιες, αλλά οι οπλές τους γλιστρούσαν στο λείο δάπεδο, οι ένοπλοι κέντριζαν πρώτα με την αιχμή και μετά με την κόψη τα άτυχα ζώα, που, απ' τον τρόμο, άδειαζαν τ' άντερά τους, αλλά έπεφταν καταγής, σπάζοντας πόδια, όλος ο χώρος γύρω απ' το βωμό ήταν ένα λασποτόπι από κοπριές και αίμα.

Ομάδες απ' αυτή την εμπροσθοφυλακή του Αντίχριστου ορμούσαν καταπάνω στους βωμούς, ο Νικήτας είδε να ανοίγουν ένα σκευοφυλάκιο, να αρπάζουν τα δυσκοπότερα, να ρίχνουν κάτω τα ιερά σκεύη, να ξεκολλούν με τα εγχειρίδια τις πολύτιμες πέτρες που τα στόλιζαν, να τις κρύβουν μες στα ρούχα τους και να ρίχνουν τους κάλυκες σ' έναν κοινό σωρό, που θα πήγαινε για λιώσιμο. Μερικοί, όμως, έπαιρναν καγχάζοντας ένα φλασκι με κρασί από τη σέλα του αλόγου τους, το άδειαζαν στο ιερό σκεύος και έπιναν, κοροϊδεύοντας τις ιερατικές κινήσεις. Κι ακόμα χειρότερα, στον κεντρικό άμβωνα, συλημένο πια, μία μισόγυμνη πόρνη, αφημένη στην επήρεια κάποιου ποτού, χόρευε ξυπόλυτη πάνω στην Αγία Τράπεζα, παρωδώντας τις ιερές τελετουργίες, ενώ οι άντρες γελούσαν και την παρακινούσαν να πετάξει και τα τελευταία ρούχα της· εκείνη, αφού ξεγυμνώθηκε σιγά σιγά, άρχισε να χορεύει μπροστά στο βωμό τον παλιό αμαρτωλό χορό του κόρδακα, και τελικά ρίχτηκε, λαχανιασμένη από την κούραση, στον πατριαρχικό θρόνο.

Κλαίγοντας γι' αυτά που έβλεπε, ο Νικήτας προχώρησε βιαστικά προς το βάθος του ναού, όπου υψωνόταν ο Κίων του Γρη-

γορίου του Θαυματουργού –που μόλις τον άγγιζες, ένιωθες έναν μυστικό, αδιάκοπο ιδρώτα–, ωστόσο, οι λόγοι που ο Νικήτας ήθελε να φτάσει εκεί δεν ήταν μυστικιστικοί. Στα μισά της διαδρομής, είδε να του κλείνουν το δρόμο δύο μεγαλόσωμοι κατακτητές –που του φάνηκαν γίγαντες– και να του φωνάζουν κάτι με επιτακτικό τόνο. Δεν ήταν ανάγκη να ξέρει τη γλώσσα τους για να καταλάβει ότι από τον τρόπο που ήταν ντυμένος, με τη φορεσιά του αυλικού, νόμισαν ότι θα ήταν φορτωμένος χρυσάφι ή ότι θα μπορούσε να τους πει πού το είχε κρύψει. Εκείνη τη στιγμή, ο Νικήτας ξέγραψε τον εαυτό του, μιας και, όπως είχε δει μες στην ξέφρενη πορεία του στους δρόμους της κατακτημένης Πόλης, δεν αρκούσε να τους δείξεις ότι δεν είχες πολλά χρήματα ή ν’ αρνηθείς ότι είχες κρύψει ένα θησαυρό: ατιμασμένοι ευγενείς, γέροντες με δάκρυα στα μάτια, ιδιοκτήτες χωρίς πια κτήματα βασανίζονταν μέχρι θανάτου, για να αποκαλύψουν πού είχαν κρύψει το έχει τους, και αν τυχόν δεν κατάφερναν να τα αποκαλύψουν, γιατί απλούστατα δεν είχαν, τους σκότωναν, ή όταν το φανέρωναν, απέμεναν πεσμένοι καταγής, έχοντας υποστεί τόσα και τέτοια μαρτύρια, ώστε πέθαιναν έτσι κι αλλιώς, ενώ οι δήμιοί τους σήκωναν μία πέτρα, γκρέμιζαν έναν ψεύτικο τοίχο, έριχναν μία ψευδοροφή και έχωναν τ’ αρπακτικά χέρια τους μέσα σε πολύτιμα σκεύη, ψαχούλευαν μετάξια και βελούδα, χάιδευαν γούνες, ξεκόκκιζαν ανάμεσα στα δάχτυλά τους πέτρες και περιδέραια, έβαζαν τη μύτη τους μέσα σε βάζα και σακούλια με σπάνια μπαχαρικά.

Κι έτσι, εκείνη τη στιγμή, ο Νικήτας ξέγραψε τον εαυτό του, έκλαψε την οικογένειά του που τον έχανε και ζήτησε απ’ τον Παντοδύναμο συχώρεση για τις αμαρτίες του. Κι εκείνη τη στιγμή, μπήκε στην Αγιά Σοφιά ο Μπαουντολίνο.

Του φάνηκε ωραίος σαν τον Σαλαντίν, καβάλα σ’ ένα στολισμένο άλογο, έχοντας στο στήθος έναν κόκκινο σταυρό και το σπαθί του τραβηγμένο απ’ το θηκάρι, ουρλιάζοντας, «Το Θεό σας,

την Παναγιά σας, αθεόφοβοι, βλάσφημα βδελύγματα, σιμωνιακά γουρούνια, έτσι κάνουν στα πράγματα του Κυρίου Ημών;» και όρμησε να κοπανήσει εκείνους τους ιερόσυλους, σταυροφόρους όπως κι αυτός, με τη διαφορά ότι αυτός ήταν οργισμένος κι όχι μεθυσμένος. Και φτάνοντας στο γύναιο που 'χε ξαπλώσει στον πατριαρχικό θρόνο, έσκυψε, την άρπαξε απ' τα μαλλιά και την έσυρε μες στις καβαλίνες των μουλαριών, φωνάζοντας τρομερά πράγματα για τη μάνα που την είχε γεννήσει. Γύρω του, όμως, όλοι εκείνοι που νόμιζε ότι τιμωρούσε ήταν τόσο μεθυσμένοι ή τόσο προσηλωμένοι στο να ξεκολλούν πολύτιμες πέτρες από κάθε υλικό που τις περιέβαλλε, ώστε δεν είχαν αντιληφθεί τι έκανε.

Κι αυτός, συνεχίζοντας, έφτασε μπροστά στους δύο γίγαντες που ετοιμάζονταν να βασανίσουν τον Νικήτα, κοίταξε τον δύστυχο που εκλιπαρούσε για έλεος, άφησε τα μαλλιά της πόρνης, που σωριάστηκε κατατσακισμένη, και είπε σε άπταιστα ελληνικά: «Μα τους δώδεκα Μάγους Βασιλείς, είσαι ο κυρ Νικήτας, βασιλικός μινίστρος! Τι μπορώ να κάνω για σένα;»

«Εν Χριστώ αδελφέ, όποιος κι αν είσαι», φώναξε ο Νικήτας, «ελευθέρωσε με απ' αυτούς τους βάρβαρους Λατίνους που θέλουν να με σκοτώσουν, σώσε το σώμα μου και θα σώσεις την ψυχή σου!»

Απ' αυτή την ανταλλαγή ανατολικών φθόγγων, οι δύο Λατίνοι προσκυνητές δεν κατάλαβαν γρυ και ζήτησαν εξηγήσεις από τον Μπαουντολίνο, που τους φάνηκε για δικός τους, μιλώντας τους στα προβηγκιανά. Κι ο Μπαουντολίνο, σε άπταιστα προβηγκιανά, τους φώναξε ότι εκείνος ο άνθρωπος ήταν αιχμάλωτος του κόντε Βαλδουίνου της Φλάνδρας και ότι ο ίδιος τον αναζητούσε κατόπιν διαταγών και με *arcana imperii* [:μυστικές διαταγές], που δύο άθλιοι λοχίτες όπως αυτοί δεν θα μπορούσαν ποτέ να καταλάβουν. Οι δύο άντρες απέμειναν για λίγο σαστισμένοι κι έπειτα αποφάσισαν ότι έχαναν χρόνο με τα λόγια, ενώ μπορούσαν να αναζητήσουν άλλους θησαυρούς χω-

ρίς πολύ κόπο, και απομακρύνθηκαν προς τον κεντρικό βωμό.

Ο Νικήτας δεν έσκυψε να φιλήσει τα πόδια του σωτήρα του, για το λόγο ότι ήταν ήδη πεσμένος καταγής, κι ακόμα ήταν τόσο ταραγμένος, ώστε δεν μπορούσε να συμπεριφερθεί με τον τρόπο που άρμοζε στο αξίωμά του.

«Ω καλέ μου κύριε, σ' ευχαριστώ για τη βοήθειά σου, δεν είναι λοιπόν όλοι οι Λατίνοι ανήμερα θεριά με πρόσωπα παραμορφωμένα απ' το μίσος. Έτσι δεν έκαναν ούτε οι Σαρακηνοί, όταν ξαναπήραν την Ιερουσαλήμ, κι ο Σαλαντίν αρκέστηκε σε μερικά νομίσματα για ν' αφήσει τους κατοίκους να φύγουν σώοι! Τι ντροπή για όλη τη Χριστιανοσύνη, αδέρφια να παίρνουν όπλα ενάντια σ' αδέρφια, προσκυνητές που έπρεπε να πάνε να ξαναπάρουν τον Άγιο Τάφο, να γίνονται έρμαιοι της απληστίας και του φθόνου και να καταστρέφουν τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία! Αχ, Κωνσταντινούπολη, Κωνσταντινούπολη, μητέρα των εκκλησιών, πριγκίπισσα της θρησκείας, οδηγέ των τέλειων απόψεων, τροφέ κάθε επιστήμης, καταφύγιο κάθε κάλλους, ήπιες λοιπόν από το χέρι του Θεού τον κάλυκα της οργής και σε καίει μία φωτιά πολύ μεγαλύτερη από κείνη που έκαψε την Πεντάπολη! Ποιοι φθονεροί και αμείλικτοι δαίμονες σκόρπισαν πάνω σου την ακολασία της μέθης τους, ποιοι άφρονες και μισητοί μνηστήρες σου άναψαν τον γαμήλιο δαυλό; Ω μητέρα, ντυμένη στο χρυσό και στη βασιλική πορφύρα, τώρα βρόμικη και ισχνή και παρατημένη απ' τα παιδιά σου, σαν πουλιά φυλακισμένα στο κλουβί δεν βρίσκουμε ούτε δρόμο να εγκαταλείψουμε τούτη την πόλη που ήταν δική μας, ούτε τη δύναμη να μείνουμε, μα τριγυρνάμε τυλιγμένοι σε πλήθος λάθη σαν πλάνητες αστέρες!»

«Κυρ Νικήτα», είπε ο Μπαουντολίνιο, «μου είχαν πει πως σεις οι Έλληνες μιλάτε πολύ και για τα πάντα, μα δεν πίστευα ότι φτάνατε σε τέτοιο σημείο. Το θέμα είναι τώρα πώς να πάρουμε τον κώλο μας από δω. Μπορώ να σε μεταφέρω σε σίγουρο μέρος, στη γειτονιά των Τζενοβέζων, αλλά εσύ πρέπει να μου δεί-

Ξεις τον πιο σύντομο και ασφαλή δρόμο για το Νεώριο, γιατί ο σταυρός που έχω στο στήθος μπορεί να προστατέψει εμένα, μα όχι εσένα: γύρω μας, ο κόσμος έχει χάσει τα φώτα της νόησης κι αν με δουν μ' έναν Έλληνα αιχμάλωτο, θα σκεφτούν ότι αξίζει πολλά και θα μου τον αρπάξουν».

«Ξέρω έναν καλό δρόμο με τα πόδια, αλλά δεν είναι στρωτός», είπε ο Νικήτας, «και πρέπει ν' αφήσεις τ' άλογό σου...»

«Ε, ας τ' αφήσουμε, λοιπόν», είπε ο Μπαουντολίνο με μια ανεμελιά που παραξένεψε τον Νικήτα, ο οποίος δεν ήξερε ακόμα πόσο φτηνά είχε εξασφαλίσει το άτι του.

Τότε ο Νικήτας αφέθηκε να τον βοηθήσει να σηκωθεί, τον έπιασε απ' το χέρι και τον οδήγησε κλεφτά προς τον Κίονα του Γρηγορίου. Κοίταξε γύρω του: σ' όλη την έκταση του ναού, οι προσκυνητές, που από μακριά κινούνταν σαν μυρμήγκια, ήταν απορροφημένοι από τις λεηλασίες τους και δεν έδιναν σημασία σ' αυτούς τους δυο. Γονάτισε πίσω απ' την κολόνα και έχωσε τα δάχτυλά του στη χαλαρή κάπως σχισμή μιας πλάκας του δαπέδου.

«Βοήθησέ με», είπε στον Μπαουντολίνο, «ίσως μαζί να τα καταφέρουμε». Και πράγματι, μετά από μερικές προσπάθειες, η πλάκα ανασηκώθηκε, αποκαλύπτοντας ένα σκοτεινό άνοιγμα. «Έχει σκαλοπάτια», είπε ο Νικήτας, «θα μπω πρώτος, γιατί ξέρω πού να πατήσω. Εσύ μετά, ξανακλείσε την πλάκα πάνω από το κεφάλι σου».

«Και τι κάνουμε τώρα;» ρώτησε ο Μπαουντολίνο.

«Κατεβαίνουμε», είπε ο Νικήτας, «κι έπειτα θα βρούμε ψηλαφητά μία κόγχη και μέσα εκεί υπάρχουν πυρσοί και μία τσακμακόπετρα».

«Ωραία πόλη η Κωνσταντινούπολη, και γεμάτη εκπλήξεις», σχολίασε ο Μπαουντολίνο, ενώ κατέβαινε τη στριφογυριστή σκάλα. «Κρίμα που αυτά τα γουρούνια δεν θ' αφήσουν πέτρα όρθια».

«Αυτά τα γουρούνια;» ρώτησε ο Νικήτας. «Μα δεν είσαι μαζι τους;»

«Εγώ;» παραξενεύτηκε ο Μπαουντολίνο. «Όχι βέβαια. Αν υπονοείς το ρούχο μου, το έχω πάρει δανεικό. Όταν τούτοι δω μπήκαν στην πόλη, εγώ ήμουν ήδη μες στα τείχη της. Μα πού είναι αυτοί οι πυρσοί;»

«Ηρέμησε, ένα-δυο σκαλοπάτια είναι ακόμα. Ποιος είσαι, πώς σε λένε;»

«Μπαουντολίνο από την Αλεξάνδρεια, όχι της Αιγύπτου, αλλ' από την άλλη, που τώρα λέγεται Καισάρεια, άσε που μπορεί να μη λέγεται καθόλου και να την έχουν κάψει σαν την Κωνσταντινούπολη. Εκεί πάνω, ανάμεσα στα βουνά του Βορρά και τη θάλασσα, κοντά στα Μεδιόλανα, τα ξέρεις;»

«Τα ξέρω τα Μεδιόλανα. Κάποτε τα τείχη τους καταστράφηκαν από το βασιλιά των Αλαμανών. Και αργότερα, το βασίλειό μας τους έδωσε χρήματα για να βοηθήσει στην ανακατασκευή τους».

«Μάλιστα, εγώ ήμουν με τον αυτοκράτορα των Αλαμανών, προτού πεθάνει. Εσύ τον συνάντησες όταν διέσχιζε την Προποντίδα, πριν από δεκαπέντε χρόνια».

«Ο Φρειδερίκος ο Βαρβαρόσσας. Μέγας και εύψυχος άρχοντας, επιεικής και ελεήμων. Δεν θα 'κανε ποτέ αυτά που κάνουν τούτοι δω...»

«Όταν κατακτούσε μία πόλη, δεν ήταν διόλου ευγενικός ούτε ελόγου του».

Τελικά, βρέθηκαν στα πόδια της σκάλας. Ο Νικήτας βρήκε τους πυρσούς, και κρατώντας τους κι οι δυο πάνω απ' τα κεφάλια τους, διέσχισαν ένα μακρύ διάδρομο, ώσπου ο Μπαουντολίνο αντίκρισε τα ίδια τα σπλάχνα της Κωνσταντινούπολης, εκεί όπου, κάτω σχεδόν από τη μεγαλύτερη εκκλησία του κόσμου, απλωνόταν, μακριά από τα βλέμματα, μία άλλη βασιλική, ένα δάσος από κολόνες που χάνονταν μες στο σκοτάδι σαν πλήθος δέντρα ενός λιμναίου άλσους, που υψώνονται μέσα απ' τα νερά. Βασιλική ή ηγουμενική εκκλησία αναποδογυρισμένη ολό-

τελα, γιατί ακόμα και το φως, που μόλις και φώτιζε κιονόκρανα που χάνονταν στη σκιά των πανύψηλων θόλων, δεν προερχόταν από φεγγίτες ή βιτρό, αλλά απ' το υδάτινο δάπεδο, που αντανακλούσε τις κινούμενες φλόγες των επισκεπτών.

«Η Πόλη είναι διάτρητη, γεμάτη κινστέρνες», είπε ο Νικήτας. «Οι κήποι της Κωνσταντινούπολης δεν είναι έργο της φύσης, αλλά της τέχνης. Μα δες, τώρα το νερό μάς φτάνει μόνο έως τα μισά της γάμπας, γιατί το πήραν σχεδόν όλο για να σβήσουν τις φωτιές. Αν οι κατακτητές καταστρέψουν και τα υδραγωγεία, θα πεθάνουμε όλοι από δίψα. Συνήθως δεν μπορείς να πας με τα πόδια, χρειάζεται βάρκα».

«Μα τούτο δω φτάνει έως το λιμάνι;»

«Όχι, σταματάει πολύ νωρίτερα, αλλά ξέρω περάσματα και σκάλες που επικοινωνούν με άλλες στέρνες και άλλες στοές, έτσι που μπορούμε να προχωρήσουμε υπόγεια, αν όχι μέχρι το Νεώριο, τουλάχιστον μέχρι τον Προσφόριο. Όμως», συνέχισε ταραγμένος, σάμπως να είχε θυμηθεί μόλις τότε κάποια άλλη υποχρέωσή του, «δεν μπορώ να έρθω μαζί σου. Θα σου δείξω το δρόμο, αλλά μετά πρέπει να γυρίσω πίσω. Πρέπει να σώσω την οικογένειά μου, που 'ναι κρυμμένη σ' ένα σπιτάκι πίσω απ' την Αγία Ειρήνη. Ξέρεις», έκανε σαν να 'θελε να δικαιολογηθεί, «το μέγαρό μου καταστράφηκε στη δεύτερη πυρκαγιά, την πυρκαγιά του Αυγούστου...»

«Κυρ Νικήτα, είσαι τρελός. Πρώτον, με βάζεις να κατέβω εδώ κάτω και να παρατήσω το άλογό μου, ενώ αν ήμουν χωρίς εσένα, θα μπορούσα να φτάσω στο Νεώριο κι από το δρόμο. Δεύτερον, νομίζεις ότι θα μπορέσεις να πας στην οικογένειά σου πριν προλάβουν να σε σταματήσουν άλλοι δύο λοχίτες σαν εκείνους που σε βρήκα παρέα; Κι αν ακόμα τα καταφέρεις, τι θα κάνεις μετά; Αργά ή γρήγορα, κάποιος θα σας ξετρυπώσει κι αν νομίζεις ότι θα πάρεις τους δικούς σου και θα φύγεις, πού θα πας;»

«Έχω φίλους στη Σηλυμβρία», είπε ο Νικήτας σαστισμένος.

«Δεν ξέρω πού είναι, αλλά πριν φτάσεις εκεί, πρέπει να βγεις από την πόλη. Άκουσέ με, είσαι άχρηστος για την οικογένειά σου. Εκεί που σε πάω εγώ όμως, θα βρούμε φίλους Τζενοβέζους που λύνουν και δένουν σ' αυτή την πόλη, είναι μαθημένοι να τα βγάξουν πέρα με τους Σαρακηνούς, τους Εβραίους, τους καλόγερους, τη βασιλική φρουρά, τους Πέρσες εμπόρους και τώρα, με τους Λατίνους προσκυνητές. Είναι έξυπνοι άνθρωποι, θα τους πεις πού είναι η οικογένειά σου και αύριο εκείνοι θα τους φέρουν εκεί που θα 'μαστε κι εμείς, δεν ξέρω πώς, μα θα τα καταφέρουν. Εν πάση περιπτώσει, θα το κάνουν για χάρη μου, που είμαι παλιός τους φίλος, και για να κάνουν μία καλή πράξη, αλλά όπως και να 'χει, είναι πάντα Τζενοβέζοι και αν τους χαρίσεις κάτι, ακόμα καλύτερα. Έπειτα, θα μείνουμε εκεί ώσπου να ηρεμήσουν τα πράγματα, συνήθως οι λεηλασίες δεν κρατούν πάνω από μια-δυο μέρες, πιστεψέ με γιατί έχω δει πολλές. Και μετά, πας στη Σηλυμβρία ή όπου αλλού θες».

Ο Νικήτας πείστηκε και τον ευχαρίστησε. Κι ενώ προχωρούσαν, τον ρώτησε για ποιο λόγο βρισκόταν στην Πόλη, αφού δεν ήταν σταυροφόρος προσκυνητής.

«Έφτασα εδώ όταν οι Λατίνοι είχαν ξεμπαρκάρει στην απέναντι όχθη, ήμουν μαζί με άλλους... που τώρα δεν είναι πια εδώ. Ερχόμασταν από πολύ μακριά».

«Γιατί δεν φύγατε απ' την Πόλη όσο προλαβαίνατε;»

Ο Μπαουντολίνο δίστασε πριν απαντήσει: «Γιατί... γιατί έπρεπε να μείνω εδώ για να καταλάβω κάτι».

«Το κατάλαβες;»

«Δυστυχώς ναι, αλλά σήμερα μόλις».

«Μία ακόμα ερώτηση. Γιατί μπήκες σε τόσους κόπους για το χατίρι μου;»

«Τι θα έκανε κάθε καλός χριστιανός; Κατά βάθος όμως, έχεις δίκιο. Θα μπορούσα να σε λευτερώσω από κείνους τους δυο και να σ' αφήσω να τα βγάλεις πέρα μόνος σου μετά, αλλά να που

έχω κολλήσει πάνω σου σαν βδέλλα. Βλέπεις, κυρ Νικήτα, ξέρω ότι γράφεις ιστορίες, όπως έγραφε και ο επίσκοπος Όθωνα του Φράισινγκ. Αλλά τότε που ήξερα τον επίσκοπο Όθωνα, πριν πεθάνει, ήμουν παιδί ακόμα και δεν είχα δική μου ιστορία, ήθελα μόνο να μάθω τις ιστορίες των άλλων. Τώρα που θα μπορούσα να έχω μία δική μου ιστορία, όχι μόνο έχασα όλα όσα είχα γράψει στο παρελθόν, αλλά κι αν προσπαθήσω να τα θυμηθώ, μπερδεύονται όλα στο μυαλό μου. Δεν είναι ότι δεν θυμάμαι τα γεγονότα, είναι ότι είμαι ανίκανος να τους δώσω ένα νόημα. Μετά απ' αυτό που μου συνέβη σήμερα, πρέπει να μιλήσω σε κάποιον, αλλιώς θα τρελαθώ».

«Τι σου συνέβη σήμερα;» ρώτησε ο Νικήτας, τσαλαβουτώντας με κόπο στα νερά – ήταν νεότερος απ' τον Μπιαουντολίνο, αλλά η ζωή του λόγιου και του αυλικού τον είχε κάνει χοντρό, τεμπέλη και αδύναμο.

«Σκότωσα έναν άνθρωπο. Ήταν αυτός που πριν από δεκαπέντε χρόνια είχε δολοφονήσει τον θετό μου πατέρα, τον καλύτερο των βασιλέων, τον αυτοκράτορα Φρειδερίκο».

«Μα ο Φρειδερίκος πνίγηκε στην Κιλικία!»

«Έτσι πίστεψαν όλοι. Στην πραγματικότητα όμως, δολοφονήθηκε. Κυρ Νικήτα, εσύ απόψε με είδες έξω φρενών να κοπανάω με το σπαθί μου τον κόσμο στην Αγία Σοφία, αλλά να ξέρεις ότι στη ζωή μου δεν έχυσα αίμα ανθρώπου. Είμαι ειρηνικός άνθρωπος. Αυτή τη φορά που αναγκάστηκα να σκοτώσω, ήμουν ο μόνος που μπορούσε να αποδώσει δικαιοσύνη».

«Θα μου τα διηγηθείς. Αλλά πες μου πώς κι έφτασες, σαν από Θεία Πρόνοια, μες στην Αγία Σοφία να μου σώσεις τη ζωή;»

«Ενώ οι προσκυνητές άρχισαν να λεηλατούν την Πόλη, εγώ μπήκα σε μία σκοτεινή γωνιά. Ξαναβγήκα όταν πια είχε νυχτώσει, πριν από μία ώρα, και βρέθηκα κοντά στον Ιππόδρομο. Παραλίγο να με ποδοπατήσει ένα πλήθος Ελλήνων που το 'χε βάλει στα πόδια ουρλιάζοντας. Κρύφτηκα μες στην είσοδο ενός

μισοκαμένου σπιτιού για να τους αφήσω να περάσουν και όταν έφυγαν, είδα τους προσκυνητές που τους ακολουθούσαν. Κατάλαβα τι συνέβαινε και μονομιάς άστραψε στο μυαλό μου η μεγάλη αλήθεια: ότι ναι μεν είμαι Λατίνος και όχι Έλληνας, αλλά ώσπου να το καταλάβουν αυτοί οι αποκτηνωμένοι Λατίνοι, δεν θα υπήρχε πια καμία διαφορά ανάμεσα σ' εμένα και σ' έναν νεκρό Έλληνα. Κι όμως, δεν είναι δυνατόν, σκεφτόμουν, τούτοι δω δεν μπορεί να θέλουν να καταστρέψουν τη μεγαλύτερη πόλη της Χριστιανοσύνης τώρα που την κατέλαβαν... Και μετά σκέφτηκα πως, όταν οι πρόγονοί τους μπήκαν στην Ιερουσαλήμ, την εποχή του Γοδεφρείδου ντε Μπουιγιόν, παρόλο που η πόλη θα ήταν στη συνέχεια δική τους, τους σκότωσαν όλους, γυναίκες, παιδιά και κατοικίδια ζώα, και πάλι καλά που δεν έκαψαν κατά λάθος και τον Πανάγιο Τάφο. Βέβαια, εκείνοι ήταν Χριστιανοί που έμπαιναν σε μία πόλη απίστων, αλλά στο ταξίδι μου έχω δει πώς μπορούν να αλληλοσφαχτούν οι Χριστιανοί για μια λεξούλα, και ξέρουμε καλά ότι εδώ και χρόνια οι παπάδες μας μαλώνουν με τους δικούς σας για την ιστορία του *Filio-que*. Με λίγα λόγια, δηλαδή, όταν ένας πολεμιστής μπαινει σε μία πόλη, δεν κάθεται να σκεφτεί τη θρησκεία».

«Τι έκανες μετά;»

«Βγήκα απ' την είσοδο και πήγα τοίχο τοίχο μέχρι που έφτασα στον Ιππόδρομο. Κι εκεί είδα την ομορφιά να μαραίνεται και να γίνεται βάρος ασήκωτο. Ξέρεις, από τότε που ήρθα στην Πόλη, πήγαινα κάθε τόσο εκεί πέρα και χάζευα το άγαλμα της κόρης, εκείνης με τα торνευτά πόδια, τα μπράτσα που μοιάζουν σύννεφο και τα κόκκινα χείλη, εκείνο το χαμόγελο κι εκείνα τα στήθη, τα ρούχα και τα μαλλιά που χορεύουν στον αέρα, τόσο που όταν τη βλέπεις από μακριά, δεν πιστεύεις ότι είναι μπρούτζινη, νομίζεις ότι είναι από ζωντανή σάρκα...»

«Είναι το άγαλμα της Ωραίας Ελένης. Μα τι συνέβη;»

«Μέσα σε λίγες στιγμές, είδα τη στήλη όπου πατούσε να

τσακίζεται σαν δέντρο πριονισμένο απ' τη ρίζα και να πέφτει καταγής μέσα σε σύννεφα σκόνης. Κομμάτια, αλλού το σώμα, λίγο πιο πέρα από μένα το κεφάλι, και μόνο τότε κατάλαβα πόσο μεγάλο ήταν αυτό το άγαλμα. Εκείνο το κεφάλι δεν θα μπορούσα να τ' αγκαλιάσω ούτε με τα δυο μου μπράτσα ανοιχτά, και με κοίταζε λοξά, όπως κοιτάει ένας άνθρωπος πλαγιασμένος, με τη μύτη οριζόντια και τα χείλη κάθετα· με το συμπάθιο, αλλά έμοιαζαν με κείνο που 'χουν οι γυναίκες ανάμεσα στα πόδια τους, κι από τα μάτια είχε ξεφύγει η κόρη και ξαφνικά έμοιαζε να 'χει τυφλωθεί, Χριστέ και Κύριε, σαν τούτο δω!» Και τινάχτηκε προς τα πίσω, πιτσιλώνοντας παντού ολόγουρά του, γιατί μες στο νερό ο πυρσός είχε φωτίσει άξαφνα ένα πέτρινο κεφάλι, μεγάλο σαν δέκα ανθρώπινα, που στεκόταν πάνω σε μία στήλη· κι ήταν κι αυτό γερό, με στόμα ακόμα πιο φουσκωτό, μισάνοιχτο, και πλήθος φίδια στο κεφάλι σαν βόστρυχοι, με τη νεκρική χλωμάδα του παλιού φιλντισιού.

Ο Νικήτας χαμογέλασε: «Αυτό είναι δω από αιώνες· είναι κεφαλές της Μέδουσας, φερμένες κι εγώ δεν ξέρω από πού, τις έβαλαν οι κατασκευαστές για πέδιλα. Εύκολα τρομάξεις...»

«Δεν τρομάζω. Απλώς, αυτό το πρόσωπο το έχω ξαναδεί. Αλλού».

Βλέποντας ότι ο Μπαουντολίνο είχε αναστατωθεί, ο Νικήτας άλλαξε συζήτηση: «Μου έλεγες ότι έριξαν το άγαλμα της Ελένης...»

«Και να 'ταν μόνο αυτό; Όλα, όλα ανάμεσα στον Ιππόδρομο και τον Φόρο, όσα ήταν από μέταλλο τουλάχιστον. Ανέβαιναν πάνω, τα έδεναν με σκοινιά ή με αλυσίδες από το λαιμό και τα τραβούσαν από κάτω με δυο-τρία ζευγάρια βόδια. Είδα να πέφτουν όλα τ' αγάλματα των ηνιόχων και κάτι αιγυπτιακά αγάλματα, μία σφίγγα, ένας ιπποπόταμος και ένας κροκόδειλος, μία μεγάλη λύκαινα που τη βύζαιναν ο Ρώμος και ο Ρωμύλος, και το άγαλμα του Ηρακλή· είδα ότι κι εκείνο ήταν τόσο μεγάλο, ώστε

ο δείκτης του ήταν σαν τον κορμό ενός κανονικού ανθρώπου... Κι έπειτα, εκείνος ο μπρούντζινος οβελίσκος με τ' ανάγλυφα, εκείνος που 'χε πάνω μία γυναίκα που στριφογυρνάει καταπώς την πάει ο άνεμος...»

«Το Ανεμοδούριον. Τι καταστροφή! Μερικά ήταν έργα αρχαίων ειδωλολατρών γλυπτών, πιο αρχαίων και από τους Ρωμαίους ακόμα. Μα γιατί, γιατί;»

«Για να τα λιώσουν. Το πρώτο πράγμα που κάνεις όταν λεηλατείς μία πόλη είναι να λιώνεις όλα όσα δεν μπορείς να μεταφέρεις. Ένα χωνευτήρι μπορεί να γίνει οπουδήποτε και, σκέψου, με τόσα ωραία σπίτια που καίγονται κι είναι σαν φυσικοί φούρνοι... Κι έπειτα, τους είδες εκείνους εκεί στην εκκλησία, δεν γίνεται να κυκλοφορούν και να δείχνουν ότι έχουν πάρει τα πυξία και τους δίσκους απ' τα σκευοφυλάκια. Πρέπει να τα λιώσουν, να τα λιώσουν αμέσως. Μια λεηλασία», εξηγούσε ο Μπαουντολίνο, σαν άνθρωπος που ξέρει καλά τη δουλειά του, «είναι σαν τον τρύγο, πρέπει να μοιράζεσαι τις δουλειές, άλλοι θα τρυγήσουν τα σταφύλια, άλλοι θα μεταφέρουν το μούστο στους κάδους, άλλοι θα μαγειρέψουν για τους τρυγητές, άλλοι θα πάνε να φέρουν το καλό κρασί της προηγούμενης χρονιάς... Μια λεηλασία είναι σοβαρή υπόθεση –αν βέβαια θέλεις να μη μείνει ούτε πέτρα όρθια στην πόλη, όπως έγινε στις μέρες μου στα Μεδιόλανα. Αλλά γι' αυτό χρειάζονται οι Παβιώτες, αυτοί μάλιστα, ξέρουν πώς ν' αφανίσουν μία πόλη. Τούτοι δω όμως, έχουν πολλά να μάθουν ακόμα, έριχναν κάτω τ' αγάλματα και μετά κάθονταν πάνω τους κι άρχιζαν να πίνουν, έπειτα ερχόταν κάποιος τραβώντας μία κοπέλα απ' τα μαλλιά και φωνάζοντας ότι ήταν παρθένα, και όλοι να χώνουν το δάχτυλό τους για να δουν αν άξιζε τον κόπο... Σε μια σωστή λεηλασία, πρέπει να ξεκαθαρίζεις αμέσως τα πάντα, σπίτι προς σπίτι, τα γλέντια είναι γι' αργότερα, αλλιώς οι πιο πονηροί παίρνουν τη μερίδα του λέοντος. Τέλος πάντων, όμως, το πρόβλημά μου ήταν ότι με τέτοιους αν-

θρώπους δεν θα προλάβαινα καν να τους πω ότι έχω γεννηθεί κι εγώ στα μέρη της μαρκιονίας του Μομφερράτου. Επομένως, ένα μού έμενε να κάνω. Κρύφτηκα πίσω απ' τη γωνία ώσπου είδα να μπαίνει στο δρομάκι ένας καβαλάρης που απ' το μεθύσι του δεν ήξερε πού πήγαινε και άφηνε το άλογό του να τον πηγαίνει. Δεν χρειάστηκε παρά να τον τραβήξω απ' το πόδι κι έσκασε κάτω. Του πήρα το κράνος, του έριξα μια πέτρα στο κεφάλι...»

«Τον σκότωσες;»

«Όχι, ήταν σαθρό υλικό, ίσα για να τον αφήσει λιπόθυμο. Έσφιξα τα δόντια, γιατί εκείνος είχε αρχίσει να ξερνάει κάτι μαβιά πράματα, του πήρα τον πλεχτό χιτώνα και το ρούχο, το κράνος, τ' άρματα, καβάλησα το άλογο και δρόμο μέσ' απ' τις γειτονιές, ώσπου έφτασα στην πύλη της Αγίας Σοφίας: εκεί είδα ότι έμπαιναν με μουλάρια και πέρασε από μπροστά μου ένα τσούρμο στρατιώτες που 'χαν αρπάξει κάτι ασημένιους πολυελαίους με αλυσίδες χοντρές σαν ανθρώπινο μπράτσο, και μιλούσαν σαν Λομβαρδοί. Όταν είδα εκείνο το ρημαδιό, εκείνη την ντροπή, εκείνο το πλιάτσικο, έχασα το μυαλό μου, γιατί οι άνθρωποι που έκαναν αυτή την καταστροφή ήταν άνθρωποι από τον τόπο μου, τέκνα πιστά του Πάπα της Ρώμης...»

Και με τέτοιες κουβέντες, ενώ οι πυρσοί τους κόντευαν να σβήσουν, βγήκαν από την κινστέρνα, ενώ έξω η νύχτα είχε πέσει βαθιά, και από τα ερημικά δρομάκια κατάφεραν να φτάσουν στον πύργο των Γενοואτών.

Χτύπησαν την πόρτα, κάποιος κατέβηκε και τους άνοιξε, τους υποδέχτηκαν και τους πρόσφεραν φαγητό απλοϊκά κι εγκάρδια. Ο Μπαουντολίνο έδειχνε να 'ναι σαν στο σπίτι του ανάμεσα σ' αυτούς τους ανθρώπους και τους μίλησε αμέσως για τον Νικήτα. Κάποιος είπε: «Πανεύκολο, θα το κανονίσουμε εμείς, τώρα πηγαίνετε για ύπνο», και το είπε με τέτοια σιγουριά, ώστε όχι μόνον ο Μπαουντολίνο, αλλά και ο ίδιος ο Νικήτας πέρασε μία ήρεμη νύχτα.

Ο Έκο είναι σαφής: *Δεν υπάρχουν ιστορίες χωρίς νόημα.*
Επειδή, βέβαια, δεν υπάρχουν ζωές χωρίς νόημα. Στο τέταρτο
μυθιστόρημά του, ο φλοπαιγμων Ιταλός σημειολόγος γιορτάζει
τη ζωή έτσι όπως όντως είναι, πλήρης νοήματος, συντονισμένη
με τον μυστικό ρυθμό μιας αδιάλειπτης διήγησης.

Το αφηγηματικό πανηγύρι θεμελιώνεται σε μια *γλωσσολαλία*
που τη σαρκώνει ο Μπαουντολίνο, εύθμος παραμυθάς,
κλέφτης περγαμινών, χαρισματικός ψεύτης,
δυσνητικό προσώπειο κάθε μυθιστοριογράφου και,
τελικά, αρχέτυπο του ανθρώπου που αναζητεί στη ροή
του λόγου την πιο προσωπική του ιστορία.

Η μυθιστορική περιπέτεια, η μεσαιωνική φαντασμαγορία,
η λαϊκότεροπη μέθεξη ενός ευάλωτου γλεντιού, η ανεξάντλητη
μοτιβική παρουσία του δυσκοπότηρου: η σκανταλιάρια
εγλωττία του Έκο διαπρέπει ξανά στο μυθιστόρημα
που ονειρεύεται μια *βίβλο των ζωντανών*, ένα παλιμψηστο
που ενεργοποιείται με τη δύναμη της *ουτοπίας*.

Και, βέβαια, είναι η ουτοπία του παρόντος κόσμου
αυτή που μας ενδιαφέρει, φερμένη στην κάθε μας μέρα με το μόνο
όχημα που την αντέχει: την αφήγηση, αυτή την υπέροχη δωρεά
νοήματος που τη χαρίζουμε ο ένας στον άλλο με τον πιο απλό
και τον πιο ακριβό τρόπο που έχουμε: ιστορώντας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-496-284-6

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ 09100

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ